

N:o 51.

Ank. till Riksd. kansli den 6 maj 1902, kl. 7 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion med förslag dels till lag innefattande särskilda bestämmelser i afseende å vissa bolag, dels till lag angående ändring af vissa paragrafer i lagen om aktiebolag den 28 juni 1895.

Lagutskottet har till förberedande behandling fått emottaga en af herr *Unger* inom Första kammaren väckt motion, n:o 17, af följande lydelse:

»I fråga om utländsk undersåtes rätt att i riket förvärfva och besitta fast egendom finnes i kongl. kungörelsen den 3 oktober 1829 stadgadt, som följer:

Utländsk undersåte, som icke erhållit svensk medborgarerätt, är icke berättigad att i riket förvärfva och besitta fast egendom, utan att han dertill undfått Kongl. Maj:ts tillstånd; i följd hvaraf uppbud och fasta derå för sådan utländsk man icke må beviljas.

Och i fråga om utländings rätt att i riket idka grufdrift stadgas i 68 § kongl. grufvestadgan den 16 maj 1884, sådant detta lagrum lyder i lagen den 20 oktober 1899:

68 §. Utländing må icke i riket inmuta mineralfyndighet; ej heller ege han, med mindre än att Konungen funnit skäligt dertill lemna bifall, förvärfva eller bearbeta inmutad mineralfyndighet eller idka grufdrift; och skall för ty det försöks- eller grufarbete, som utländing utan sådant medgifvande kan komma att företaga eller företaga låta, vara utan verkan

till bevarande af hans eller annans rätt i hit hänförligt afseende; dock att hvad sålunda blifvit stadgadt icke eger tillämplighet i fråga om fyndighet eller grufägenhet, som på grund af äldre, behörigen förvärfvad rättighet af utlänning innehafves.

Men detta oakadt innefattar lagen om handelsbolag och enkla bolag den 28 juni 1895 eller lagen om aktiebolag af samma dag icke något förbud för utlänning att, i hvad utsträckning som helst, vara delegare i bolag, som i riket ega fastighet, eller idka grufdrift.

Att lagen sålunda å ena sidan förbjuder utlänning att utan Konungens tillstånd i riket förvärfva och besitta fast egendom äfvensom att förvärfva eller bearbeta inmutad mineralfyndighet eller idka grufdrift, men å andra sidan genom bolagslagarne lemnar utlänning vägen öppen att, såsom bolagsman, innehafva och bruka fastighet och idka grufdrift, lär väl få anses såsom en inkonsekvens och en ofullständighet i lagstiftningen, så vidt detta ämne angår.

Väl är det, beträffande förvärf af fastighet, sant, att utlänningar, änskönt de äro delegare i bolag, som ega fastighet, icke under några förhållanden kunna utan Konungens tillstånd åt sig personligen förvärfva eganderätt till och vinna lagfart å fast egendom i riket, men såsom bolagsmän hafva de dock sina intressen dermed förbundna, hvadan dessa deras intressen ock kunna i samma mån, som om utländsk undersåte till fastigheten hade eganderätt, vålla kollision med främmande makter, hvilken eventualitet utgör ett bland de viktigaste skälen emot utlänningars obegränsade förvärf af svensk fast egendom eller grufva.

Då staten under sådana förhållanden bör hafva i sin hand att genom Konungen bestämma gränserna för slikt förvärf, men staten till följd af lagstiftningens ofvan anmärkta ofullständighet i det hänseendet stält sig maktlös, synas giltiga skäl föreligga att genom förbud för utlänning och bolag, hvaruti utlänning är delegare, att utan Konungens tillstånd förvärfva del i bolag, som i Sverige ega fastigheter eller grufvor, göra lagen i det hänseendet effektiv.

I sammanhang härmed och för att lättare kunna kontrollera dessa förhållanden och bättre stänga de vägar, på hvilka utlänningar med stöd af aktiebolagslagen hittills ohindradt kunnat blifva intressenter i bolagsfastigheter och grufvor, samt hufvudsakligen för att motverka inom landet allt mer förekommande aktievingleri, torde — jemte stadgande, att aktiebref ovilkorligen skola ställas till viss man — bolag böra allmänligen förbjudas att utan Konungens tillstånd förvärfva del i aktiebolag, och det så mycket hellre, som de bolagsordningar, hvilka numera icke af Konungen pröfvas och fastställas, till äfventyrs kunna sätta majoriteten

inom ett bolag i tillfälle att, med missbruk af sin makt och förtryck af minoriteten, kasta bolaget — stundom i trustsyfte — in i andra bolags affärer, ofta nog af helt annan art än hufvudsakliga föremålet för det förra bolagets affärsverksamhet.

Till följd häraf erfordras åtskilliga här nedan närmare angifna lagändringar.

Vidare och då stadgandet i 9 § af lagen om aktiebolag, att stiftarne skola vara här i riket bosatte och till antalet minst fem, jemfördt med föreskrifterna i 11 § af samma lag, att stiftarne kunna sjelfva öfvertaga samtliga aktierna och att bolaget genom aftal derom skall anses bildadt, samt i 40 §, att ledamot af styrelsen skall vara i Sverige bosatt *svensk eller norsk undersåte*, der ej för särskildt fall Konungen medgifver, att styrelsen må till viss del, dock högst en tredjedel af hela antalet, bestå af främmande undersåtar eller å utrikes ort bosatta svenska eller norska undersåtar, icke står väl tillsammans med den allmänt gängse och välgrundade seden att till ledamöter i aktiebolags styrelse välja endast, eller mestadels, aktieegare, synes 9 § böra, på sätt här nedan angifves, ändras, i syfte att för behörighet att vara stiftare fordras samma kvalifikationer, som i 40 § bestämmes för ledamöter af aktiebolags styrelse, nemligen att de skola vara här i riket bosatte svenske eller norske undersåtar, och det med så mycket större skäl, som sådan inskränkning i utländings befogenhet såsom stiftare af aktiebolag lärer få anses jemväl ur förut angifna synpunkter välbetänkt.

Nu skulle mähända häremot kunna invändas:

dels att en lag om förbud för utländsk undersåte och för bolag, hvori sådan har del, att utan Konungens tillstånd förvärfva fast egendom eller grufva, eller andel i bolag, som deri har del, icke träffar några af de många så beskaffade förvärf, som redan egt rum;

dels att ett sådant stadgande och allmänt förbud för bolag att utan Konungens tillstånd förvärfva andel i aktiebolag skulle föranleda en sådan mängd underdåniga ansökningar, att pröfning af dem alla blefve för regeringen allt för betungande, hvarförutom allmänt förbud för bolag att förvärfva del i aktiebolag och för utlänning att bilda aktiebolag skulle till skada för affärlifvet hämma nyttig företagsamhet;

dels äfven att det vid bolags ansökningar hos underdomstolarne om lagfart å bolagsegendom eller hos vederbörande bergmästare om mutsedel eller utmål blefve, i synnerhet för aktiebolag, svårt och besvärligt att styrka, att, derest bland delegarne funnes någon utländsk undersåte, denne undfått Konungens tillstånd till delaktighet i bolaget.

Härvid må dock erinras:

att, om än utländske undersåtars redan gjorda förvärf af andelar i bolag, som ega fastigheter och grufvor, måste framgent få gälla hvad de kunna för nuvarande utländske delegare och deras laglige arfvingar, allt hvad som nu mera i omförmäldt hänseende kan för framtiden ernås dock skulle genom ett stadgande i här angifvet syfte vinnas;

att den befarade mängden af ansökningar om utländingars och bolags andelsförvärf i bolag torde, derest farhågan skulle befinnas grundad, få anses utgöra bevis för nödvändigheten af föreslagna stadganden derom, och för öfrigt lära dessa ansökningar ej blifva vidlyftiga eller svåra att afgöra, och icke heller synes, hvad särskildt angår Konungens pröfning om bolags förvärfvande af andel i aktiebolag, någon som helst anledning förefinnas för antagande, det denna pröfning skulle komma att utöfvas på sådant sätt, att nyttig ekonomisk företagsamhet hämnades, likasom sådan företagsamhet helt visst icke heller komme att till skada för svenskt affärslif hänmas genom förbud för utländske undersåtar att upprätta stiftelseurkunder till svenska aktiebolag; hvar- emot för visso skulle derigenom förhindras åtskilligt jobberi och dylikt ofog, som icke minst under senare åren bedrifvits i landet allt från och med Skåne till och med Norrbotten, i hvilket hänseende många exempel, om det vore med skyldig grannlagenhet förenligt, här skulle kunna anföras; samt

att vid bolags ansökningar om lagfart å bolags egendom eller om mutsedel eller utmål någon svårighet icke torde möta att på grund af registerbok eller genom intyg af vederbörande bolagsstyrelse visa, att utländsk undersåte ej vore delegare i bolaget, eller, om så vore förhållandet, att behörigt tillstånd till delaktighet i bolaget meddelats.

Under åberopande af hvad sålunda är vordet anfördt — och med erinran, att någon ändring i sammanhang härmed icke lärer erfordras, vare sig i lagen angående bankaktiebolag den 19 november 1886, enligt hvilken lag samtliga delegare i sådant bolag skola vara svenske medborgare, eller i lagarne om aktiebolag, som drifva försäkringsrörelse, den 28 juni 1895, och om jernvägsaktiebolag den 5 mars 1897, hvilka lagar i de stycken, hvarom här är fråga, hänvisa till aktiebolagslagen — vågar jag härmed vördsamt föreslå, det Riksdagen för sin del måtte antaga följande lagar:

1:o.

L a g.

Hvad i kongl. kungörelsen den 3 oktober 1829, sådant detta lagrum lyder i lagen den 20 oktober 1899, finnes stadgadt angående förbud för utländsk undersåte att i riket inmuta mineralfyndighet äfvensom att utan Konungens tillstånd i riket förvärfva fast egendom eller förvärfva eller bearbeta inmutad mineralfyndighet eller idka grufdrift, skall ega tillämpning jemväl å bolag, hvori utländsk undersåte är delegare, och må sådant bolag icke heller utan Konungens tillstånd ingå såsom delegare i annat bolag, som i riket eger fast egendom eller inmutad mineralfyndighet eller idkar grufdrift.

2:o.

L a g.

Härigenom förordnas, att 1, 4, 8, 9, 19 och 28 §§ af lagen om aktiebolag den 28 juni 1895 skola erhålla följande förändrade lydelse:

Nuvarande lydelse:

1 §. De, som vilja med tillskott af penningar eller gods idka verksamhet i bolag, utan att för deraf uppkommande förbindelser ansvara med mera, än en hvar tillskjutit eller, efter bestämmelserna i denna lag, är pliktig tillskjuta, ega att bilda aktiebolag.

Aktiebolag skall, på sätt nedan sägs, registreras.

4 §. Å aktierna skola utfärdas bref, angifvande ordningsnummer å den eller de aktier, hvarå de lyda. Aktiebref skall ställas till viss man,

Föreslagen lydelse:

1 §. De, som vilja etc. — — — — —
att bilda aktiebolag.

I aktiebolag må ej, då det bildas, eller sedermera, annat bolag såsom aktieegare ingå, der ej Konungen dertill lemnar särskildt tillstånd. Sker det, vare utan laga verkan.

Aktiebolag skall — — — — —
— — — — — registreras.

4 §. Å aktierna skola etc. —
hvarå de lyda.

Aktiebref skall ställas till viss man.

Nuvarande lydelse:

der ej Konungen för särskildt fall medgifver, att aktiebrefven må ställas till innehafvaren.

Ej må aktiebref utgifvas, innan bolaget registrerats och full betalning blifvit erlagd för den eller de aktier, hvarå brefvet lyder.

Utgifves dessförinnan bevis om rätt att vinna delaktighet i bolaget (promess) eller om verkstald inbetalning å aktie (interimsbevis, interimsqvitto), skall sådant bevis ställas till viss man.

8 §. De, som vilja stifta aktiebolag, skola upprätta en stiftelseurkund. Denna skall angifva:

1) föremålet för bolagets verksamhet;

2) den ort, der bolagets styrelse skall hafva sitt säte;

3) aktiekapitalet eller, der aktiekapitalet skall kunna, utan ändring i bolagsordningen, bestämmas till lägre eller högre belopp, minimikapitalet och maximikapitalet;

4) å hvilket belopp aktie skall lyda, samt huruvida aktiebrefven skola ställas till innehafvaren eller till viss man;

5) huruvida alla aktier skola medföra samma rätt, samt, i annat fall, till hvilket belopp aktier med företrädesrätt må kunna utgifvas och hvilket företräde de skola medföra;

6) huru styrelsen skall sammansättas och grunderna för dess beslutförhet;

Föreslagen lydelse:

Ej må aktiebref etc. — — —
— — — — — brefvet lyder.

Utgifves dessförinnan etc. — —
— — skall jemväl sådant bevis ställas till viss man.

8 §. De, som vilja etc. — —
stiftelseurkund. Denna skall angifva:

1) föremålet etc. — — — —

2) den ort etc. — — — —

3) aktiekapitalet etc. — — —

4) å hvilket belopp aktie skall lyda;

5) huruvida etc. — — — —

6) huru styrelsen etc. — — —

7) huru många etc. — — —

8) huru kallelse etc. — — —

9) grunderna för etc. — — —

10) den ordning etc. — — —
— — teckningen åligger.

Nuvarande lydelse:

7) huru många revisorer skola utses för granskning af styrelsens förvaltning;

8) huru kallelse till bolagsstämma skall ske och andra meddelanden bringas till aktieegarnes kännedom;

9) grunderna för utöfvande af rösträtt och fattande af beslut å bolagsstämma, så vidt de skola afvika från hvad härom finnes i 33 och 34 §§ föreskrifvet;

10) den ordning, hvori aktie-tecknare bör fullgöra hvad honom på grund af teckningen åligger.

9 §. Stiftarne skola vara här i riket bosatte och till antalet minst fem.

19 §. Ansökning om aktiebolagsregistrering skall af dess styrelse göras.

Sådan ansökning skall innehålla ej mindre uppgift å styrelseledamöternas fullständiga namn äfvensom om deras nationalitet och hemvist, än ock, der bolagets firma ej skall tecknas af styrelsens alla ledamöter gemensamt, uppgift å den eller dem, som äro berättigade att teckna firman, samt vara åtföljd af:

1) två med styrelseledamöternas egenhändiga, bevittnade namnunderskriffter till riktigheten styrkta exemplar af bolagsordningen;

2) protokoll vid sammanträde med aktieegarne, utvisande, att bolagsordningen blifvit antagen och styrelse utsedd;

Föreslagen lydelse:

9 §. Stiftarne skola vara här i riket bosatte *svenske eller norske undersåtar* och till antalet minst fem.

19 §. Ansökning om etc. —
— — — — — göras.

Sådan ansökning etc. — — —
— — — — — åtföljd af:

1) två etc. — — — — —

2) protokoll vid etc. — — —
— — — — —

3) en af etc. — — — — —

4) bevis om tillstånd, som efter ty i 1 eller 40 § sägs, må vara af Konungen meddeladt. Dessutom etc.

— — — — — fogas:

der stiftarne öfvertagit etc. —

— — — — — intagen,
samt

der stiftarne ej öfvertagit etc.

— — — — — fattats.

Nuvarande lydelse:

3) en af styrelseledamöterna afgifven, egenhändigt underskrifven uppgift, huru mycket blifvit tecknad, med afdrag ej mindre i anledning af öfverteckning, der sådan egt rum, än ock för aktierätt, som af aktietecknare förverkats och ej af annan öfvertagits, äfvensom huru mycket af det belopp, hvartill aktiekapitalet sålunda uppgår, blifvit inbetaldt;

4) bevis om tillstånd, som, efter ty i 4 eller 40 § sägs, må vara af Konungen meddeladt.

Dessutom skola vid ansökningsföregång:

der stiftarne öfvertagit samtliga aktierna, det härom träffade aftal i hufvudskrift eller styrkt afskrift äfvensom stiftelseurkunden, der ej denna är i aftalet intagen, samt,

der stiftarne ej öfvertagit samtliga aktierna, stiftelseurkunden, försedd med påskrift om uppvisande, som i 12 § sägs, samtliga teckningslistor i hufvudskrift och styrkt afskrift äfvensom protokoll, utvisande, att beslut, hvarigenom bolaget blifvit bildadt, i föreskrifven ordning fattats.

28 §. Skola aktiebref ställas till viss man, må i bolagsordningen kunna förbehållas att, der aktie öfvergår till annan än aktieegare, förutvarande aktieegare skola vara berättigade att lösa densamma inom den tid och efter de grunder bolagsordningen innehåller. Dylikt förbehåll

Föreslagen lydelse:

28 §. I bolagsordningen må kunna förbehållas att, der aktie öfvergår etc. — — — — —
— — — — — ej utöfvas.

Ej må etc. — — — — —
— — — — — inskränkas.

*Nuvarande lydelse:**Föreslagen lydelse:*

vare utan verkan, der det ej finnes å aktiebrevet anmärkt. Innan afgjort är, om lösningsrätten begagnas, må rösträtt för aktien ej utöfvas.

Ej må på annat sätt, än nu är sagdt, rättigheten att förfoga öfver aktie inskränkas.

Om remiss till lagutskottet anhålles, och öfverlemnar jag till utskottet att i här ofvan framställda lagförslag göra de tillägg, jemkningar eller förändringar, som må anses lämpliga, endast det med här ifrågavarande förslag afsedda ändamål i hufvudsak vinnes.»

Att inskränkningar i den enskildes rätt att besitta och bruka egendom kunna i flera afseenden anses befogade ur synpunkten af samhällets och det allmännas bästa, lärer ej möta bestridande. En inskränkning af sådan art är bestämmande af särskilda vilkor och förbehåll, under hvilka utlänning tillåtes förvärfva och besitta fast egendom eller idka viss rörelse. Den hufvudsakliga grunden härför är, att staten måste bevara sjelfbestämmanderätt rörande sina inre förhållanden och söka undvika anledning till inblandning i desamma af främmande makter. I vår rätt infördes 1810 ovilkorligt förbud för utlänning att besitta fastighet i Sverige. Häri gjordes en mildring genom kongl. kungörelsen den 3 oktober 1829, som medgaf Konungen dispensrätt härutinnan. I § 68 af gällande grufvestadga finnes också rörande inmutning af mineralfyndighet och idkande af grufdrift ett liknande stadgande. Men då en utlänning enligt gällande bestämmelser genom att inköpa aktier eller andelar i ett bolag, som eger fastighet eller idkar grufdrift, kan komma att förfoga öfver bolagets egendom, eluderas lätt syftet med ifrågavarande bestämmelser. Och erfarenheten har visat, att fast egendom af betydande värde på detta sätt faktiskt kommit i utländsk ego.

Motionären åsyftar nu till en början vidtagande af åtgärder till fyllande af den lucka i lagstiftningen, som således måste anses förefintlig. De i motionen ytterligare föreslagna lagändringar stå dels i sammanhang

bärmed, dels syfta de att motverka vissa andra missbruk af nuvarande frihet rörande köp och försäljning af aktier.

Frågan om principiellt förbud för bolag, hvare utländing är delegare, att förvärfva fastighet här i landet är af en vidsträckt och betydelsefull innebörd. Särskildt inom vissa delar af vårt land, hvarest bolag, bildade åtminstone delvis genom utländskt kapital, förvärfvat eganderätt till betydande områden, torde dessa förhållanden och tanken på de vådor, som deraf kunna befaras följa, hos mången hafva framkallat en önskan om ett sådant förbud. Berörda förhållanden föranledde vid nästlidet års riksdag framställningar, som dock i viss mån gingo i annan riktning än den nu förevarande. I särskilda motioner föreslogos då lagstiftningsåtgärder för vidmakthållande af jordbruksnäringen inom skogsbygderna i Norrland och Dalarne. Det framhölls, att genom bolags, i synnerhet sågverksaktiebolags, förvärf af jordegendom i nämnda delar af vårt land jordbruksnäringen förfölle eller åtminstone hindrades i sin utveckling och förefintligheten i nämnda landsdelar af en själfständig jordegande befolkning äfventyrades. Härvid påpekades äfven, hurusom det vore en känd sak, att utländskt kapital i stor utsträckning vore intresserad i berörda bolagsföretag, och betonades vådan af att det utländska kapitalet kunde till och med skapa ett politiskt intresse af, att rubbning ej skedde i bestående förhållanden, huru skadliga dessa än kunde visa sig. I sitt öfver ifrågavarande motioner afgifna utlåtande, deri en framställning till Kongl. Maj:t i motionernas syfte förordades, yttrade lagutskottet, att det från social synpunkt vore en olycka, om den utveckling jemväl i vårt lands nordliga skogsbygder af en själfständig jordegande befolkning, hvilken sedan århundraden tillbaka långsamt, men säkert fortgått, skulle afbrytas eller omintetgöras, men att enligt utskottets mening en annan fara af ännu större social innebörd låge i det förhållandet, att under den opersonliga formen af aktiebolags jordförvärf eganderätten till svensk jord obehindradt kunde i huru stor utsträckning som helst, åtminstone medelbart, öfvergå i utländska händer. I sitt berörda utlåtande anförde utskottet vidare: En närings utveckling till storindustri, på sätt under de senare årtiondena skett med trävarurörelsen i vårt lands nordligare delar, kräfde såsom förutsättning en kapitaltillgång, hvilken i vårt land svårligen kunde åvägabringas, utan att utländskt kapital i någon mån anlätades. Att dylik medverkan stode att ernå, vore från vissa synpunkter lyckligt, men denna medverkan innebure dock på samma gång synnerlig våda, särskildt då den skedde i sådan form, att utländska kapitalister blefve innehafvare af aktier i svenska fastighets-egande bolag och sålunda faktiskt egare af svensk jord. För de utländska aktiegarne vore nemligen själfklart det ekonomiska intresset det hufvud-

sakligen afgörande; den hänsyn dertill, att vårt lands naturliga rikedomar komme att förvaltas på ett för landet i dess helhet nyttigt och för framtiden betryggande sätt, hvilken hänsyn en svensk aktieegare dock icke gerna satte alldeles å sido, vore för utländingen mera främmande, och det medelbara inflytande, han såsom egare af eller delegare i svensk jord sattes i tillfälle att utöfva å afgörandet af vårt lands kommunala och politiska angelägenheter, kunde icke gerna lända till landets bästa. Att intet hinder funnes i lag stadgadt för det utländingars medelbara fastighetsförvärf, som skedde derigenom, att de blefve innehafvare af aktier i fastighetsegande bolag, måste desto mera anses vara en inkonsequens, som frågan dervid i hufvudsak gälde det utländska storkapitalet. Dettas kosmopolitiska karakter och utomordentligt inflytelserika ställning gjorde det för vår nationella sjelfbestämningsrätt synnerligen äfventyrligt, om detsamma på sådant sätt intresserades i fastighetsförvärf inom vårt land. Allmänt känt vore, att aktierna i vissa stora bolag vore, om icke helt och hållet, dock till väsentlig del i utländska händer. Faran för en utveckling i ofvan angifven rigtning förefunnes i allt fall städse och vore af den art, att den icke finge lemnas obeaktad af de lagstiftande myndigheterna.

Utskottet har i den nu föreliggande frågan lika med 1901 års lagutskott den uppfattning, att en lagstiftningsåtgärd i syfte att åvägabringa förbud eller inskränkt rätt för bolag med utländsk delegare att utan Konungens särskilda tillstånd förvärfva fastighet eller dermed likartad egendom är nödig och nyttig. De skäl, som föranledt utfärdande af gällande förbud för enskild utländsk man i sådant afseende, göra sig med särskild styrka gällande beträffande de mera omfattande förvärf af fastigheter, hvilka kunna göras af ett kapitalstarkt, visserligen till formen svenskt, men faktiskt utländskt bolag.

Vid öfvervägande, huru en sådan lagstiftningsåtgärd lämpligen bör åvägabringas, har emellertid utskottet ansett sig icke kunna tillstyrka Riksdagen att nu antaga det af motionären under punkten 1:o framlagda lagförslag. Såsom af det ofvan anförda framgår, är föreliggande fråga af en ganska grannliga natur och ingripande på många områden af det industriella lifvet samt torde alltså böra underkastas en noggrann och omfattande granskning. Med skäl torde böra ifrågasättas, huruvida ej undantag från den föreslagna bestämmelsens tillämpning i allt fall borde göras beträffande tomt eller upplagsplats, mindre vattenfall eller annan dylik lägenhet, då det ju vore obilligt och från ofvan angifna synpunkter onödigt att fordra, att ett bolag, hvars verksamhet vore hufvudsakligen af industriell natur utan samband med ett vidsträcktare förvärf af fastighet eller grufvor, endast därför att en eller annan aktie i detsamma innehades af utländing

skulle vara skyldigt att söka Konungens samtycke för förvärfvande af en sådan mindre fastighet, hvaraf det för sin verksamhet vore i behof. För verkan af den ifrågasatta lagstiftningen vore det jemväl af vigt, att densamma finge giltighet äfven med afseende å redan bestående bolag, i den mån detta kan finnas af omständigheterna påkalladt och kunde ske utan kränkning af enskild rätt. Att, såsom motionären föreslagit, bolag, hvari utländsk undersåte är delegare, icke må utan Konungens tillstånd ingå såsom delegare i annat bolag, som i riket eger fastighet eller idkar grufdrift, synes utskottet väl vara principiellt riktigt, men måhända icke böra utan undantag föreskrifvas.

Då sålunda föreliggande fråga för att ernå en tillfredsställande lösning kräfver en noggrannare förberedelse och undersökning, än utskottet är i tillfälle att verkställa, anser utskottet det böra lämpligen öfverlemnas till Kongl. Maj:t att framlägga förslag till de lagbestämmelser, som kunna vara erforderliga för vinnande af det med motionen i dess nu förevarande del åsyftade mål. Frågans synnerliga vigt torde emellertid berättiga till den förhoppning, att ett lagförslag i ämnet må snarast möjligt och, derest sig så göra låter, redan nästkommande år föreläggas Riksdagen.

De ändringar i gällande aktiebolagslag, som af motionären i hans hemställan under punkten 2:o) ifrågasättas, innebära dels förbud för bolag att, der ej Konungen dertill lemnar särskildt tillstånd, ingå såsom delegare i aktiebolag vid dess bildande eller sedermera, dels ock bestämmelser, att aktier alltid skola ställas till viss man, och att aktiebolags stiftare skola vara svenske eller norske undersåtar. Det första af berörda stadganden torde visserligen vara egnadt att förebygga, att bolag bildas allenast med ändamål att i spekulationssyfte uppköpa aktier i ett annat bolag och uppkomsten af deraf följande invecklade affärsförhållanden, men genom detsamma skulle äfven afsevärda svårigheter ofta beredas. Ett aktiebolag skulle sålunda vara förhindradt att t. ex. teckna aktier i ett för utveckling af detsammas verksamhet välbehöfligt jernvägsföretag. Många likartade fall kunna tänkas, då en sammanslutning i sådan form af två eller flera bolag eller understöd i form af aktieteckning af dessa bolag i ett annat företag kan vara eftersträfvansvärd, utan att betänkligheter af något slag dermed äro förenade; och att för alla dessa fall ovilkorligen förutsätta en pröfning af Konungen, hvilken pröfning ofta nog skulle kunna föranleda lång tidsutdrägt och omgång, kan utskottet icke tillstyrka.

Hvad angår de öfriga lagändringar, som motionären under punkten 2:o) ifrågasatt, torde desamma lämpligen böra komma under öfvervägande vid afgörande af den större och viktigare frågan om åstadkommande af förbud för bolag, i hvilket utländing är delegare, att förvärfva fastighet

eller dermed likartad egendom. Om medelst granskning af registerböcker eller annorledes man skall kunna åstadkomma en tillförlitlig undersökning, huruvida bland ett bolags aktieegare finnes någon utlänning, torde emellertid en förutsättning därför vara, att aktier alltid måste ställas till viss man. Någon invändning har utskottet ej heller att göra mot en bestämmelse, att aktiebolags stiftare skola vara svenske eller norske män.

På grund af hvad sålunda anförts, hemställer utskottet,

att Riksdagen måtte i anledning af förevarande motion i skrifvelse anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t snarast möjligt låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till lagbestämmelser, hvarigenom ej mindre nu gällande förbud för utländsk undersåte att i riket inmuta mineralfyndighet äfvensom att utan Konungens tillstånd i riket förvärfva fast egendom eller förvärfva eller bearbeta inmutad mineralfyndighet eller idka grufdrift må i den omfattning och på det sätt, som kan befinnas ändamålsenligt, utsträckas att gälla äfven för bolag, hvori utländsk undersåte är delegare, än äfven gällande bestämmelser i lagen om aktiebolag den 28 juni 1895 förändras i den mån sådant för vinnande af ofvanberörda syfte kan vara erforderligt.

Stockholm den 6 maj 1902.

På lagutskottets vägnar:

CARL B. HASSELROT.

Herr *Almgren* har begärt få antecknadt, att han icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.